

Ю.М. Нерянов, О.В. Артюх, Г.М. Базилевська, В.М. Компанієць, В.І. Павліченко

ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЗДМУ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: елективні курси, медичний факультет, забезпечення.

Ключевые слова: элективные курсы, медицинский факультет, обеспечение.

Key words: elective courses, medical faculty, providing.

На медичному факультеті студентам пропонується 17 елективних курсів. Вони викладаються у вигляді лекцій з мультимедійним супроводом, проводяться практичні заняття та готуються реферати.

На медицинском факультете студентам предлагается 17 элективных курсов. Они преподаются в виде лекций с мультимедийным сопровождением, проводятся практические занятия, готовятся рефераты.

On a medical faculty it is offered to the students 17 elective courses. They are taught as lectures with multimedia accompaniment, practical employments are conducted, abstracts prepare.

Державна програма медичної освіти в Україні включає розробку та впровадження елективних курсів і програм у навчальний процес.

У європейських університетах [3] у переліку дисциплін теж є елективні курси, але завдяки автономії, університети відрізняються один від одного, як кількістю навчальних дисциплін, так і кількістю навчальних годин для кожної дисципліни. Наприклад, у Віденському університеті (Австрія), крім обов'язкових дисциплін, студенти додатково вивчають не менше трьох елективних курсів. В той же час, в університеті Салоніки (Греція) кожний студент повинен відвідати та успішно завершити, принаймні вісім елективних курсів.

Курси за вибором також можуть вивчатися в різні роки навчання. Так в університеті Куопіо (Фінляндія) елективні курси вивчаються студентами протягом всіх років навчання, але на клінічній стадії їх більше, ніж на доклінічній. Наразі, у Манчестерському університеті (Великобританія) елективні курси вивчаються на 4-му та 5-му роках навчання. Як бачимо, також є різниця в періодах навчання. Але у всіх університетах, щоб бути допущеними до заключного кваліфікаційного іспиту, студенти повинні успішно завершити курси за вибором.

У зв'язку з реформуванням медичної освіти в Україні (2004 – 2005 рр.) вже у 2005/06 навчальному році на першому курсі вищих медичних закладів було уведено новий навчальний план, який включав обов'язкові та елективні курси (курси за вибором).

Мета елективних курсів:

Ознайомити студента зі специфічними темами і проблемами в медицині.

Дати можливість студенту отримати глибокі знання спеціальних проблем медицини і підготуватися до вузької спеціалізації у майбутньому.

Сприяти розвитку у спеціальних галузях освіти і дослідження.

Зміцнити зв'язок між до- і клінічними предметами, оскільки деякі із них мультидисциплінарні.

Формувати у студентів гуманістичний світогляд та високі моральні якості.

На медичному факультеті Запорізького державного медичного університету дисципліна «Курс за вибором» вивчається на кожному курсі за спеціальностями «лікувальна справа», «педіатрія», «стоматологія», «лабораторна діагностика». Семестровий контроль проводиться у формі заліку та оцінюється за двобальною шкалою («зараховано», «незараховано»). Результати складання заліку вносяться в екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план студента, залікову книжку, навчальну картку студента. Загалом на факультеті протягом всіх років навчання студентам пропонується 17 елективних курсів.

Дисципліна викладається більшістю кафедр у вигляді лекцій. Так, на високому рівні читаються лекції елективного курсу «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності» доцентом Рижовим О.А. (кафедра медичної інформатики). Крім цього, проводяться практичні заняття та готуються реферати (причому теми рефератів надаються такі, яких немає в Інтернеті, щоб навчити студентів роботі з традиційними носіями, алфавітним, предметним, системним каталогами бібліотеки). Завдяки цьому, студенти використовують комп'ютерно-навчальні програми для індивідуальних завдань та самонавчання.

Цікаво проводиться елективний курс «Медицина та художня культура» професором Турган О.Д., у вигляді співбесіди (кафедра культурології та українознавства). Студенти виступають з рефератами, лектор доповнює їх, ставить запитання. Інші студенти обов'язково конспектують. Таким чином, студенти навчаються доповідати перед великою аудиторією та отримують навички міжособистісного та іншого спілкування, які забезпечують ефективний інформаційний обмін з хворими та їх сім'ями, а також роботу в команді з іншими професіоналами в галузі охорони здоров'я, науковим співтовариством та громадськістю.

Кафедра суспільних дисциплін викладає «Методику науково-дослідної роботи», завдяки чому студенти навчаються аналізувати і застосовувати нові наукові знання для постійного забезпечення сучасного рівня і поліпшення

клінічної практики, а на курсі «Етика» – набувають знання з медичної етики для надання належної, ефективної і співчутливої допомоги хворим у боротьбі з хворобами та зміцненні здоров'я.

За пропозицією кафедри суспільних дисциплін та згідно рішення Вченої ради медичного факультету (від 23.12.2008 р.) з метою поліпшення виховної роботи у наступному навчальному році буде введений елективний курс з історії України.

До кафедри, яка найкраще методично забезпечила елективний курс, треба віднести кафедру медичної біології (зав. каф. доцент Стеблюк М.В.). Вже протягом 4-х років на першому курсі доцент Павліченко В.І. читає лекції курсу за вибором «Сучасні проблеми молекулярної біології». Кожна лекція має мультимедійний супровід і починається зображенням герба університету, що має велике виховне значення. Елективний курс вивчається паралельно з навчальною дисципліною «Медична біологія» упродовж першого семестру (8 лекцій та 8 практичних занять). Для кращого засвоєння матеріалу та зацікавлення студентів на кафедрі за тематикою елективного курсу виготовлено стенд та видано навчальний посібник [1]. По закінченню викладання курсу, для покращення психоемоційного контакту лектора зі студентами, проводиться анонімне анкетування студентів [2]. Студенти дуже добре відгукуються про ці лекції: «Допомагають при вивченні медичної біології; розширюють кругозір; викликають зацікавленість у поглибленні знань та ін.». Збільшилась кількість студентів у гуртку кафедри, багато студентів залучилось до пошуку в Інтернеті даних про новітні досягнення молекулярної біології. Досвід кафедри враховано у резолюції Наради завідувачів кафедр медичної біології ВМНЗ України «Більше залучати студентів до вивчення елективного курсу з молекулярної біології» (Одеса, 2008 р.)

Належне методичне забезпечення курсу за вибором «Побічна дія ліків» існує на кафедрі фармакології. Зав. кафедрою професор Беленічев І.Ф. розробив та надрукував методичні рекомендації «Фармакологія та клінічна фармакологія» [4]. Кафедра фармакології пропонує електив-

ний курс «Побічна дія ліків» перевести на 5 курс, бо студенти 3-го курсу ще не готові його засвоїти в достатньому обсязі.

За опитуванням студентів також належить відзначити якість лекцій кафедр госпітальної хірургії, онкології, акушерства та гінекології, загальної хірургії та ін. Студенти старанно відвідують лекції елективних курсів. Але є проблеми, коли за розкладом елективний курс стоїть на 4-й парі та ще й зі зміщенням (початок о 14.40).

Презентація у вигляді діаграм, графологічних схем, графіків, чорно-білих та кольорових фото, мультиплікацій використовується майже усіма кафедрами. Кафедра культурології та українознавства, а також кафедра охорони здоров'я, соціальної медицини та лікарсько-трудова експертизи, планують лекції з елективних курсів супроводжувати презентацією починаючи з весняного семестру.

Необхідно підкреслити труднощі, які виникають при читанні лекцій на молодших курсах – це невміння студентів конспектувати, концентрувати свою увагу, студенти швидко втомлюються, пишуть дуже повільно. Тому викладач змушений повільніше читати лекції, що зменшує обсяг інформації.

Програма елективних курсів сприяє інтеграції медичної освіти з першого року навчання, переходу від вивчення окремих курсів та дисциплін до міждисциплінарного навчання. Вважаємо, що викладання дисциплін «Курсів за вибором» у Запорізькому державному медичному університеті наближається до європейського рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павліченко В.І., Абрамов А.В. Основы молекулярной биологии и генетики. Учебное пособие для студентов медицинских вузов.- Днепропетровск: «ИМА-пресс», 2006.- 467 с.
2. Павліченко В.І. Курс по выбору «Современные проблемы молекулярной биологии»// Запорожский медицинский журнал.- 2008.- №1.- С. 177-178.
3. Поляченко Ю.В., Передерій В.Г., Волосовець та ін. Медична освіта у світі та в Україні. – Київ, Книга плюс. – 2005.- 383 с.
4. Чекман І.С., Вікторов О.П., Мазур І.А. та ін. Фармакологія та клінічна фармакологія. Ч.І. Побічна дія лікарських засобів та фармакологічний нагляд за безпекою застосування ліків в Україні (під редакцією член-кор. НАН та АМН, д.м.н., проф. Чекмана І.С.).- Запоріжжя – Київ: Видавництво ЗДМУ, 2007.- 77с.

Відомості про авторів:

Нерянов Ю.М., перший проректор з навчальної роботи ЗДМУ.
Артюх О.В., доцент кафедри нормальної анатомії ЗДМУ.
Базилевська Г.М., начальник навчального відділу ЗДМУ.
Компанієць В.М., декан медичного факультету ЗДМУ.
Павліченко В.І., к. біол. н., доц. каф. медичної біології ЗДМУ.

Адреса для листування:

Нерянов Ю.М., 69036, м. Запоріжжя, пр. Маяковського, 26, ЗДМУ.
Тел.: (0612) 233-50-08